

Leren voor een loopbaan

In november 2014 lanceerde de OESO het synthese rapport 'Skills beyond school. Uit de deelstudie over Nederland volgt dat het vaderlandse beroepsonderwijs er niet zo slechts voor staat, maar er zijn wel enkele pittige uitdagingen.

Marc van der Meer

In 2010 lanceerde de OESO het rapport 'Learning for Jobs'. Hierin werd de belangrijke betekenis van het beroepsonderwijs voor de arbeidsmarkt als het ware 'ontdekt'. De stelling was dat 'intermediaire' stelsels van beroepsonderwijs, zoals Nederland, in hun besturing en aanpassingsvermogen een voordeel hebben omdat ze niet volledig staatsgeleid zijn, zoals in Scandinavische landen, maar ook niet volledig afhankelijk zijn van marktkrachten, zoals in de Angelsaksische wereld.

In 'Skills beyond School' luidt de kernboodschap dat het beroepsonderwijs de verborgen kracht van het onderwijs is. Voor de OESO is een stelsel van beroepsonderwijs effectief als het goed kan inspelen op de eisen van de arbeidsmarkt. Het leren op de werkplek moet daartoe goed zijn ingebed in het beroepsonderwijs. Dat betekent dat op alle niveaus hoogwaardige beroepspraktijkvorming plaatsvindt. Dat houdt ook in dat AVO-vakken in het curriculum moeten zijn opgenomen. Dit stelt eisen aan de docenten die over hoogwaardig kennis en ervaring uit de beroepspraktijk moeten beschikken. Scholen moeten ook voldoende loopbaanoriëntatie en begeleiding bieden en schooluitval tegen gaan. Het ligt voor de hand dat goed beroepsonderwijs niet alleen jongeren voldoende toegang biedt, maar ook inspeelt op de om- en bijscholing van volwassenen.

Vaardigheden na het mbo

'Skills beyond School' gaat vooral over de ontwikkeling van vaardigheden na afloop van het mbo. In de analyse zijn niet alleen Westerse landen betrokken, maar ook landen als Egypte, Indonesië, Korea en Mexico. Bij het schrijven van de achtergrondstudie over 'skills beyond school in the Netherlands' kwamen we tot de conclusie dat mbo-4 plus opleidingen in

Het beroepsonderwijs is de verborgen kracht van het onderwijs

Nederland alleen nog voorkomen als de specialistenopleiding in de zorg. Vandaar dat besloten is in de deelstudie over Nederland het hele mbo-stelsel tegen het licht te houden. Hiertoe is een uitvoerige veldverkenning gehouden en zijn relevante documenten bestudeerd.

In solide stelsel van beroepsonderwijs moeten vervolgens de OESO kwalificaties op nationaal niveau worden gedefinieerd, die relevant zijn voor de arbeidsmarkt op lokaal niveau. De kwalificatiestructuur moet tegelijk enige flexibiliteit hebben en dus in omvang hanteerbaar moet zijn. Dat zal ook betekenen dat vormen van professionele toetsing en erkenning van

Tabel 1. Vijf sterke punten van het Nederlandse beroepsonderwijs

1. Nederland heeft een sterk ontwikkeld en goed gefinancierd beroepsonderwijs met een behoorlijke balans tussen publieke en private investeringen.
2. Nederland geeft groot gewicht aan leren op de werkplek. Omdat veel leerlingen blijven werken bij hun stagebedrijf, is een snelle arbeidsmarktintegratie het resultaat met een lage jeugdwerkloosheid.
3. Er bestaat een groot maatschappelijk draagvlak voor de samenwerking van het beroepsonderwijs met het bedrijfsleven en andere maatschappelijke actoren.
4. Het niet-bekostigd beroepsonderwijs is vitaal en vernieuwt zich goed.
5. Momenteel wordt het associate degree programma als ontbrekende schakel aan het beroepsonderwijs toegevoegd. Daarmee wordt de aansluiting tussen MBO en HBO verbeterd. Dat getuigt van een adequaat adaptief vermogen van het bestel.

OESO advies aan Nederland

eerder verworven kwalificaties zullen bestaan. Er is geen enkele twijfel dat Nederland aan al deze eisen voldoet. De OESO heeft vijf sterke punten gedefinieerd van het Nederlandse beroepsonderwijs (zie tabel 1). Tegelijkertijd heeft de OESO enkele uitdagingen benoemd, waarop het beroepsonderwijs een antwoord moet vinden (zie tabel 2).

Zorgen

De eerste zorg van de OESO betreft het leren op de werkplek. Dat staat teveel onder druk en er zijn lang niet voldoende stageplaatsen. De OESO vraagt zich af of het Nederlandse belastingregime wel behulpzaam is (en betwijfelt eigenlijk of de afschaffing van de Wet Vermindering Afdracht wel zo'n gelukkige zet was). Met name de sociale partners worden opgeroepen meer prioriteit te geven aan de stageproblematiek, waarvoor regionale en lokale oplossingen nodig zijn.

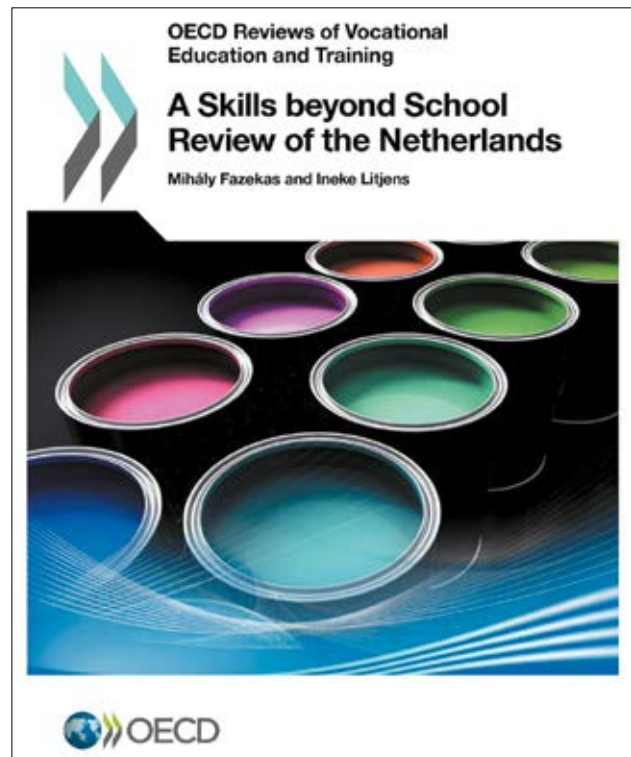
Een tweede punt betreft de kwaliteit van docenten. In docententeams is er noodzaak voor upgrading en afstemming met bedrijfsleven, ook in licht van aanstaande vergrijzing van het docentenkorps. Volgens de OESO is meer systematische uitwisseling van het beroepsonderwijs met het bedrijfsleven noodzakelijk.

De OESO maakt zich ten derde zorgen om de onderkant van het mbo. Het wil niets weten van een scheiding van mbo 1 en 2, maar ambieert juist een integratie van leerwegen, waardoor de doorstroming wordt bevorderd, ondanks de ingewikkelde samenstelling van de leerlingpopulatie.

Er zijn ten vierde ook zorgen om het armlastige systeem van een leven lang leren. Het publieke aanbod van deeltijd-modules verschaalt, terwijl een leven lang leren juist vraagt

Tabel 2. Vijf uitdagingen en aanbevelingen

1. Het leren op de werkplek staat teveel onder druk.
2. Integreer MBO 1 en 2.
3. Kwaliteitsverbetering van docenten is noodzakelijk.
4. Geef vorm aan een leven lang leren.
5. Ontwikkel doorlopende leerlijnen.

om flexibele toepassingen, die door het belastingregime beter moeten worden ondersteund.

Tenslotte onderkent de OESO de noodzaak doorlopende leerlijnen te ontwikkelen, zeker als de eisen aan werkenden in de arbeidsmarkt verder toenemen. Het zichtbaar maken van dit onderwijsaanbod is ook een publieke taak. De OESO maakt op dit punt een vergelijking met Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland, waar dit veel beter is geregeld. Daar kun je niet alleen doorstromen van het mbo naar het hbo en de universiteit. In de vestigingseisen van ondernemers is de eis van Bildung ook opgenomen.

Marc van der Meer is bijzonder hoogleraar onderwijsarbeidsmarkt in Tilburg en nationaal coördinator voor VET bij de OESO. De achtergrondstudie is gepubliceerd bij ecbo.

OESO

De organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling, de OESO, wordt wel de club van rijke landen genoemd. Sinds de oprichting in 1962 helpt het regeringen aan gegevens en beleidsadviezen. Bekend zijn de PISA-studies van de OESO, op basis waarvan het niveau van 15-jarige studenten wordt bepaald. Daarnaast is er de uitvoerige PIAAC-studie, naar het vaardigheidsniveau van volwassenen. Nederlandse volwassenen scoorden in 2013 goed op onderwerpen als taal en reken en ook probleemoplossend vermogen.

Alle documenten zijn te vinden op www.oecd.org.